

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: ÓZER ZSIGMOND.

Megjelen **havonként** egyszer. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület. —
Előfizetési ár: Nem tagok számára egész évre 2 ft. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak **Tolnai J. Béla** egyleti pénztároshoz VII.,
Óvoda-utca 5. szám alá küldendők. — Szerkesztői iroda: VII., Klauzál-utca 4. sz.

Tartalom: A fájdalom mint nevelő. Irta: Léderer Abrahám. — Az erkölcsi érzék fejlődése a gyermeknél. Revue pedagogiqueból fordította: Stern Mór. — Könyvismeret-
tetések. — Levelezések — Egyleti élet: Jubileumi pályázat, jegyzőkönyv, gyűjtések.
— Vegyesek. — Szerkesztői posta. — Hirdetések.

A fájdalom mint nevelő.

Felolvastatott az országos magyar izr. tanítóegyesület közp. választmányának néhai *Léderer Bernát* emlékének tiszteletére 1891. évi május hó 25-én tartott ünnepélyes ülésében.

(Folytatás.)

7. A fájdalom arra tanít, hogy nagysága inkább képzeletünk és felfogásunktól függ, hogy csak a gyávának tűnik fel a fájdalom óriásnak, és a hajtól való félelem a fájdalmat csak nagyobbítja; hogy minden fájdalomnak vannak mély okai, melyek miatt be kellett ismerni, hogy minden baj javunkra is szolgál, hogy „nincs oly szerencsétlenség, melyben egy szikra szerencse nem volna“ és hogy „a fájdalom a boldogságnak egyik alkatrésze“, és hogy végül minden fájdalom, mely testünket és lelkünket kinozza, minden szerencsétlenség, mely kedélyünket sújtja, minden veszteség, mely bennünket ér, talán felebarátunk javára szolgált; és ily gondolatok által szoktatjuk magunkat az *önuralomra, a türelemre*; ezen két tulajdonság pedig egy erkölcsös jellem kellékei „Ha a viszontagság, a szenvedés ki lenne hagyva osztályrészünkből, a türelem s önmehtagadás magasztos tanait is ki kellene törölnünk. És így a küzdelmet, balsorsot és szenvedést ne tartsuk mindig bajnak, mert az igen gyakran az erő, önképzés és erény gazdag forrása.“

8. Azon szomorú tapasztalat, hogy szellemi túlterhelés, túlságos nagy dicsvágy, mértéktelen testi élvezetek és más szenvedélyek a testi, különösen az idegrendszert, az agyat megtámadják, és hogy oly emberek nem képesek a földi gondokat, a sors csapásait nyugodtsággal és erővel elviselni, hogy azok gyakran az öngyilkosság rabszolgái lesznek, intésül szolgál, hogy a szülők, a tanítók, az ifjuság testi nevelésére, a vallásos és erkölcsi kiképzésére nagyobb súlyt fektessenek, hogy az ifjúságot a létért való küzdelemre és ellentállási tehetségre szoktassák, és nagyon szépen mondja Jeremiás: „Üdvös a férfúnak, mikor ifjúságában viseli az igát.“

9. A fájdalom, mint a kellemetlen ingerek tudata a mozgási idegre hatást gyakorol; de ezen hatások különbözőképen nyilatkoznak. Mig a fájdalom pl. a vad embert a jajgatás-, kiabálás- és szitkozódásra ragadja, addig a művelt ember, különösen a művész és a költő indítatva érzi magát arra, hogy belső világának állapotát leírja, saját fájdalmas érzelmeinek szép szavak által kifejezést

adjon, és hogy közlés által megsebzett szívét gyógyítsa. És bátran mondhatjuk, hogy a költészet, sőt általában a művészet egy nagy részének termékei, főképen az alanyi és a drámai költemények nagy része az emberi fájdalomnak tulajdoníthatók. „Hiszen a bú mesterkezének verésitől a legszebb ének, a legszebb dal fakad.“

Nagyon szépen mondja gróf Zichy Géza :

Hullnak, hullnak, egyre hullnak,
Ha elfogytak megújulnak,
S leesve az ut porára
Elenyésznek nemsokára,
De az a köny, mely felcsillan
Igaz költő lángszemében,
Ha leesik is a földre,
Feltámad egy költeményben.

10. Ezen eddig felsorolt nevelési hatások mellett a fájdalomnak még egy nagyon fontos nevelési és nemesítő hatása van, melyet tulajdonképen a történeti fejlődés szempontjából és nagy horderejénél fogva már legelőször kellett volna felemlítenem t. i. a *vallásos érzelem keltése és kiképzése*.

Rettenetes földrengések néhány perc alatt sok lakhelyet, nagy terjedelmű virágzó vidéket elpusztítanak és borzasztó nyomort okoznak. Árvizek, tartós szárazság és ragályos betegségek egész nemzeteket sujtanak.

A természeti erők borzasztó fellépése az első népekre rettenetes hatást gyakorolt, és az emberek indítva érezték magukat ezen óriási nagy és rémitő tűneményeket a haragvó bálványoknak tulajdonítani.

A régi mexicói lakosok azt állították, hogy a halál nem épen szükséges és nem a sors által már előre meghatározott emberi baj, hanem hogy az istenek a halált csak büntetésül küldték az emberek bűnei miatt.

A régi népek története arra tanít, hogy a fájdalom, a félclem, a bámulat első sorban a *vallásos érzelem felkeltését és gerjesztését idézte elő* az ember keblében.

Különösen a zsidók történetéből tanulhatjuk, hogy ezek nemcsak válásukért küzdöttek és szenvedtek, hanem, hogy a sok üldözés, kínzás, szenvedés és fájdalom bennök az Isten iránti bizalmat gerjesztette és a szerencsétlenségből való megszabadulás az Isten iránti hálaérzelmet keltette. Olvassuk csak a zsoltárokat, Jób könyvét, Jeremiás siralmait, és még most is bámulunk azon nemesítő vallásos képző hatások fölött, melyeket a különböző fájdalmak ezen kitűnő jellemes, isteni férfiakra és ezek által az egész zsidó népre gyakoroltak.

A Talmudban sok elbeszélést és példabeszédet találunk, melyek az embert a fájdalom nyugodt és higgadt elviselésére és az Isten iránti bizalomra serkentik.

Legyen szabad csak egy, ámbár nagyon ismert elbeszélést idéznem :

Rabbi Akiba igen jámbor férfiú volt és teljes bizodalját Istenben helyezte, és bármilyen kegyetlen volt a sors iránta és bármilyen szerencsétlenség érte is: mindig az volt a jelszava: „*Minden, a mit Isten tesz, javunkra szolgál.*“ Ha utazni ment, három dolgot vitt magával, egy *szamarat*, melyen lovagolt, egy *kakast*, mely az időt jósolta meg, hogy mikor kell reggel felkelni és egy *gyertyát*, mely éjjel világított neki a sötétben. Egyszer történt, hogy estefelé egy városhoz ért, de a város kapui már be voltak zárva és így bebocsájtatást nem nyert, ő megnyugodott sorsában és jelszavát mondva, a mezőre ment, hogy ott töltsse el az éjet, de nemsokára jött egy oroszán és szétlépte a szamarat, egy macska, a mely a kakast felfalta és a szél a gyertyát elfujta, de ő csak szokásos jelszavát mondván, tovább is nyugodott. Reggel fölkel és a városba ment, de mely látvány tárult szeméi elé! a lakosok lemészárolva,

a kincsek elrabolva és az egész város feldulva; egy rabló-csapat tört be éjjel a városba. Hálásan emelte fel szemét az ég felé és mondá: „*Minden a mit Isten tesz, javunkra szolgál*“; ha bebocsájtották volna, ő is hasonló sorsra jutott volna, vagy ha a kakas hangját hallották, vagy ha a gyertyát látták volna világítani a sötétben, ebből azt következtették a rablók, hogy ott ember van és életébe kerülhetett volna. Akár hová nézünk a múltba vagy a jelenbe, mindenütt a történelem lapjai hirdetik, hogy a fájdalom a vallásosság anyja, és a vallásosság a fájdalom orvosa.

És miután a természet általában, t. i. a természeti elemek, anyagok, erők és törvények örökkévalók, és miután az ember természete szintén még mindig ugyanaz, a mi volt; öröm és fájdalom még most is hatnak az emberekre és miután az ember még most is belátja saját gyengeségét, eszének korlátoltságát, tudásának határait; még ma is azon szűkséget érzi, hogy egy természetentúli hatalmas lényben, t. i. Istenben higgyen, és balsorsban a vallásban vigasztalást és megnyugvást találjon.

A Zsoltár szavai: „Habár a halál árnya völgyében járok, nem tartok a rossztól, mert te velem vagy“, a küzdő embernek még most is vigaszt adnak. Jób fohászok: „Mezítelen jöttem ki az én anyám méhéből és mezítelen fogok visszatérni oda t. i. a földhez. Az Úr adta, az Úr vette, legyen áldott az Úr neve“, a szenvedő, vérző szívnek még most is enyhülést és vigaszt nyújt.

IV.

Neveléstani alkalmazás.

A mint az eddig előadottból kitűnik, a fájdalomnak kedvezőtlen hatásai mellett jó és hasznos következményei is vannak. Természetes, mindazon hatások csak az által lehetségesek, hogy az ember természeténél fogva a jó, a kellemes állapot fentartását, a fájdalom megszűnését kívánja és szereti, és a fájdalmat kerüli, és hogy már a szenvedett fájdalomra való visszaemlékezés visszatartja az embert a rossz tett ismétlésétől.

Ezen tapasztalatok indították a szülőket, a tanítókat, a fejedelmeket és mindazokat, kik a gyermekek és felnőttek nevelésével és vezetésével foglalkoznak, hogy a fájdalmakat, mint büntetéseket, nevelési eszközökül használják.

Hozzá járult még az ember természeti ösztöne, hogy annak, ki neki kellemetlent, rosszat vagy fájdalmat okozott, szintén rosszat, kellemetlent okozni törekszik, és végül az általában elterjedt hit, hogy a jó Isten igazságossága folytán minden jót jutalmaz és minden rossz tettet büntet és hogy az erkölcsös világrendszer a rossz tett büntetését követeli. És valóban, ha a népek történetét és az iskolák múltját tanulmányozzuk, akkor azt találjuk, hogy mindan korban, de különösen a középkorban a fájdalmat, a bűntőlést és sanyargatást, kínzást, mint nevelési eszközt tulságos mértékben alkalmazták.

De azon tapasztalat, hogy a természetben zivatarra és záporra derült ég és napsugár következik, azon gondolat, hogy ezen a természetben előforduló és az emberre nézve látszólagos káros és fájdalmas tünetemények mint földrengés, szárazság, kolera, úgy mint az emberi társadalom által és fájdalommal nyomorral összekapcsolt események, mint pl. háboru, fajgyűlölet nem épen mindig, mint isteni büntetések, hanem inkább, mint a természetben uralkodó oki viszony következményei, mint az emberi fejlődéssel szükségképen járó tünetemények tekintendő, és végül azon meggyőződés, hogy az emberiség haladása épen abban nyilatkozik, hogy a betegségek pusztítása, a nyomor megtámadása, a fájdalmak kínzása mindig gyérebben lépjenek fel, és hogy a közjólet, a közegészség, a közerkölcsiség mindinkább szaporodjék; mind azon igazságok azon következtetésre vezetnek, hogy az iskolai fegyelem, a jó példa,

az erkölcsi szokások és tervszerű felügyelet és vezetés mellett a büntetést és különösen a testi büntetéseket mindig ritkábban fogja alkalmazni, és hogy az iskolában a bosszú, a harag, a düh, a gyűlölet fájdalmas érzelmei helyett a türelem, a lélektani felfogás, a komolysággal párosult szeretet és az örömszellem fog uralkodni.

Azon kívánattal, hogy a mi iskoláinkban ezen elvek minél előbb uralomra vergődjenek, és azon óhajjal, hogy a boldogult Lederer Bernát t. családja enyhét és vigaszt leljen nagy fájdalmában, kötelességemnek tartom a t. választmánynak a bennem helyezett bizalomért és a t. hallgatóknak szives figyelmükért és türelmükért köszönetemet nyilvánítani, és ezzel befejezem mai beszédemet azon rövid imával: Lederer Bernát emléke áldássá váljék!

Lederer A.

III.

Az erkölcsi érzék fejlődése a gyermeknél.

Nincs különben s ne is habozzunk azt kimondani, hogy önzés egyedül nyilatkozik az erkölcsi érzék fejlődésének előzetes korszakában. Más elem a lelkiindulat, csakhamar új szem gyanánt lopózkodik a gyermeki kedélynek még kevésbé szilárd szövevényébe. Csak kevés időre, hogy az első mosoly derítette fel a gyermek arcát, már képes azokat szeretni, kik ápolják, s az erkölcsi fejlődés eme második fokán jó — meg nem határozható fogalmában — a gyermekre nézve az, a mi kedves azon személyeknek, kiket szeret; rossz pedig az, a mi őket bántja és kellemetlenül érinti. Előre eltökélve hibát el nem követni, mert büntetést vonna maga után, vagy egy adott parancsnak engedelmeskedni, mivel jutalom várja, az erkölcsiség felé lassan haladó kised megerősítve érzi magát elhatározásában azon ösztönszerű vonzódás által, mely atyjához és anyjához köti, a bizalom, s hogy a szót is kimondjuk: a hit által, melyet azok benne keltenek. S ez eszmelánczolat fonálán mint az ímént kifejtettük, ha a gyermek utálni vagy óhajtani kezdi ama cselekedeteket, melyek kedvelt személyeinek bűt vagy örömet okoznak, oda jut, hogy a jó és rossz cselekedeteket is szeresse vagy utálja.

Hiteles adatok feles számmal állanak rendelkezésünkre, melyek a rokonszenv, a keletkező lelkiindulat eme szereplését bizonyítják. Egy három éves leányka, kit anyja jó magaviseleteért megdicsért, mondá: „Anyácskám, szeretnék még jobban megelégedve látni, mindig jó akarnék lenni.“ Jónak lenni a gyermek szemében annyi volt, mint anyjának örömet szerezni. Egy hét éves leány annyira el volt tőkélve a vágytól anyjának tetszeni, hogy legcsekélyebb hibájára is figyelmes volt. Egy kis gyermek anyja szemében az elégedetlenség jelét észre vévén, minden fenyegetés vagy intés nélkül hagyta abba játékát és sóhajokkal telt szívvél egy sötét zúgba húzódott arczzal a falnak fordulva. Az anyának mindig sikerülni fog gyermekeit a lustaságtól vagy felületességtől elszoktatni, azzal fenyegetvén őket, hogy egy kevésbé kedvelt személy felügyelete alatt végezteti velök munkájokat. Az atyának búst tekintete gyakran elegendőnek bizonyul kicsi gyermekeiben azt a vágyat ébreszteni, hogy elkövetett hibájukat jóvá tegyék. S ha eleinte egyszerűen csak ellenszenvet kelt aziránt, mit a szülők megtiltottak, nem sokára a lelkiindulat cselekvővé fog válni; a gyermek mindenképen igyekezni fog atyját és anyját kielégíteni s tetszésük szerint viselkedni, csak hogy okuk ne legyen panaszkodni, vagy miattuk szomorkodni.

Az általunk elősorolt adatok azonban a gyermeknek, kissé előrehaladott korára vonatkoznak; de nem lehetetlen már előbb is, s már a második év-

től kezdve a szeretetteljes érzékenység hasonló nyilvánulásait megfigyelni; „Mintegy tizenhárom hónapos korában, beszéli Darwin, fedeztem fel gyermekemnél az erkölcsi érzék ébredését, Doddy, mondtam neki egy napon, nem akar csókot adni szegény papának: Doddy rossz! E szavak kétségtelenül rosszul estek neki s a mint visszaültem, felém bigyeztette ajkait jeléül, hogy meg akar ölelni; majd kedvetlenül mozgatta kezét míg nem odamentem, hogy csókját elfogadjam.

A gyermek állítólagos erkölcsi érzéke bizonyára a gyöngédség egy mozgalma volt, mely némely gyermeknél szükségképen előtör, hogy szüleinek hizelegjen és nyájaskodásaikat viszonozza. Hasonló esetet idéznek egy tizenöt hónapos fiúról: sirt, mert visszautasították a kezét, melyet szeretete jeléül szokott nyujtani, mit bizonyos tekintetben a korai becsületérzés jelének is lehet venni, de szorosán véve csak a ragaszkodás kifejezése volt.

Már igen korán lehet a gyermeknél bizonyos rokonszenvet megfigyelni oly személyek iránt, kik bizalmasak hozzá. A következő eset nem kevésbé figyelmet érdemel. Ugyanis egy gyermek már az első hónapokban a gögicselő, szeretetteljes hangnak hatása alatt állott elannyira, hogy éjnek idején felébredvén, majdnem kétségbe volt esve, ha sokáig magára volt hagyatva: de azonnal lecsendesedett, ha atyja közeledett feléje s gyöngéden megérintvén, kezét megfogta, vagy ujjait homlokára tette.

A gyermek hamarabb, mintsem sejtik, észreveszi az ótalmazó, a barát-nak jelenlétét, jól esik neki s ez a hajlamnak homályos kezdete, mellyel nem-sokára az iránta tanusított gyöngédséget viszonozza.

Egyébiránt ne titkoljuk, hogy a gyermeknek épúgy mint a felserdültek lelkében a legellentétebb elemek egybevegyülnek, hogy látszólag egyszerű, de voltaképen komplikált lelki mozgalmakat előidézenek. Minden gyermek szereti az anyai enyelgést, de nem egy okból keresik; eleinte önzésből, mert ez örömet szerez nekik s szükséges ahhoz, hogy boldogok legyenek és a béke és gyöngédség légkörében éljenek. De követelik szívök önzetlen sugallatától is, mintegy sejtven, hogy nem kevésbé jól esik annak is, a ki nyújtja, mint annak, a ki fogadja s benne mintegy bizonyosságot látnak, hogy szülőknek nincs oka ellenük panaszkodni.

Az erkölcsi érzék minden gyöngéd árnyalata korántsem a nevelésnek, sem az előrehaladott kornak előjoga. Emlékezzünk csak azon apró családi jelenségekre, miknek mindnyájan tanui vagyunk, midőn egy négy—öt éves gyermek, ha megdorgálják vagy rendre utasítják, ildomosságát és nyájaskodását hirtelen fokozza, mintha elfelejtetni akarná azt a boszuságot, mit makacskodásával előidézett. Soha gyermek nem vidámabb, mint ily apró viharok után; szinte áhítozik visszahelyezkedni a kegybe, egy pillanatig megfosztva lévén amaz erkölcsi jólétről, melyet csak a szülői akarattal egyező magaviselettel érhet el; sürgősen óhajt rendes állapotba visszazökkenni s édes enyelgésekben részesülni. Tulhajtás volna hasonló esetekben lelki furdalásokról és a helyre-pótlás ösztönéről beszélni. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy pusztán ábránd a gyermekben valódi erkölcsiség jeleit tapasztalni. Ne ámittassuk magunkat látszólagos hasonlatosságok által, melyek csak a tisztán kifejlett lelkiismeret meghatározott állapotai, s bizonytalan kétes hasontünetek közt fennforoghatnak, de csak árnyékképei a keletkező lelkiismeretnek.

Bármint legyen azonban, a gyermek egy nagy lépéssel előre haladott, midőn még értelem nélkül, de lelkiindulatokkal és tehetségekkel ellátva ösztönszerű haszonleséséből önzetlen érzelmekre bir emelkedni. Amint gyermek és szülő, növendék és tanító közt a rokonérzelem és vonzódás kicserélése megkezdődött, azt lehet állítani, hogy az erkölcsiség ügye meg lett nyerve.

Egy tehetséges író egyik hősnőjét eképen szólaltatja meg; Megesik olykor rajtam, hogy nem tudom, mihez fogjak; s ekkor a pajzán gyermeket kar-

jaimba zárom, s teljes szivből együtt sirok vele, vagy megölelem, ha jól viselte magát. Ezen eszközök sohasem tévesztették hatásukat.

Hány ember van, ki e részben egész életén át gyermek marad! Megjegyzendő, hogy elégtelen és tökéletlen erkölcsiség dolgában sok ember tényleg ennél tovább nem is halad, s élők egész folyama nem egyéb az általunk leírandó egyik másik ideiglenes fokozat meghosszabításánál; mi csak úgy történhetik meg, hogy fejletlen erkölcsök valamely ideiglenes állapota náluk végleges alakot öltött. Így történik, hogy a büntetéstől való félelem s a külső alakosság tiszteletben tartása, képezi mindössze az emberiség nagy részének erkölcsi törvénykönyvét. Emelkedettebb álláspontra helyezkedve azon óhaj, másoknak kellemes vagy hasznos lenni, az eltökélés jót cselekedni csak fokozott érvényesülése azon ösztönnek, mely a gyermeket arra bírja, hogy szüleinek kedvét keressé; marad bizonyos gyöngéd lelkek számára az erénynek egyedüli alapelve gyanánt: „Ha jót teszek valakivel, magam is boldog vagyok; ha rosszat cselekszem, lelki furdalásom és kellemetlenségeim vannak.”

Más életszabályra nincs szükségem.”

R. P.-ból fordította: *Stern Mór*.

Könyvismertetések.

A magyar nyelv. A művelt közönségnek írta: Simonyi Zsigmond. Első kötet: A magyar nyelv élete. Második kötet: A magyar nyelv szerkezete. Budapest, 1889. A M. T. Akadémia könyvkiadó vállalata VIII-rét. Ára 3 frt.

Örömmel üdvözölte e könyvet a magyar tudományos világ, melynek közlönyei föltétlen dicsérettel nyilatkoztak róla és örömmel üdvözölte a művelt közönség is, melynek szüksége volt rá, s a melyet könnyű, érthető, népszerű stílusával megnyert magának. Olyanok olvassák ezt a könyvet, a kik mindeddig visszariadtak még annak gondolatától is, hogy nyelvészeti munkát vegyenek a kezükbe. A siker titka egyszerűen az, hogy a szerző fötörekvése volt a világosság, érthetőség és népszerűség; magyarázatait érdekes példákkal világítván meg, száraz szabályokkal nem untatja iskolától elszokott közönségét. Mulatva tanulja meg belőle az olvasó nemcsak nyelvünk szerkezetének törvényeit, hanem a legújabb nyelvtudományi álláspontot, a legmodernebb kérdéseket is megismeri. Ha végigolvassa a könyvet az ember, értesül belőle nemcsak a nyelvészek két pártja közt lefolyó és különben is izgató érdekességű harczról (értem az orthologusokat és neologusokat), hanem a magyar nyelv eredetéről és rokonságáról is; és az összehasonlított példák frappans egyezősége, közben egy-egy czáfoló megjegyzés a török-tatár rokonság ívei ellen, és a fejezet végén az altaji nyelvek védelme némely nyelvész alaptalan vádja ellen, mindezek éppen oly érdeklődést keltenek az olvasóban, mint más, természetüknél fogva érdekesebb fejezetek.

S ha már e könynek megvan a maga kétségtelen gyakorlati haszna a nagy közönséggel szemben is, százszor inkább meg van a tanítókkal szemben, a kiknek a magyar nyelvészet terén határozott hivatásuk van. Elemi iskolai nyelvkönyveink csekély kivétellel évtizedes haladásunk tekintetbe vétele nélkül, régi alapokon nyugosznak. Csak vegyük az Erényi-féle magyar nyelvtant, melyet Balassa József dolgozott át. Az előző kiadás, mely akárhány iskolában megmaradhatott, szinte hemzseg az olyan terminus technikusoktól, melyeket a magyar nyelvtudomány mai álláspontján elvetett. De a néptanító, ki nem lehet mindenhol abban a helyzetben, hogy a nyelvtudomány haladását szemmel kísérhetné, a ki nem olvashatja a Nyelvőrt meg a Philologiai Közönyt, kénytelen megmaradni ezeknél. Am ha e könyvet olvasni fogja, csekély áldozat árán egyszerre a mai tudomány nivójára emelkedik; pótolja mind azt a

hiányt, melyek tudásában eddig voltak és képes lesz tanításában is a legújabb elveket és eszményeket érvényesíteni. És nálunk, a hol a nyelvtudományyal, és pedig specziálisan a magyar nyelvvel való nem-törődés végighuzódik az elemi iskolától az egyetemig, nálunk, mondom, nem csekély fontosságú ez a tény sem.

De megvan még e könyvnek ugyancsak a tanítókra nézve egy más haszna is. A népnyelv kincsei mindeddig nincsenek összegyűjtve; sokszoros kérdés, fölszólítás maradt meddő, hogy a helységek intelligens emberei gyűjtsék a népnyelv értékes adatait. Nemcsak a közöny volt ennek az oka, hanem egyszersmind a vezérfonálnak a hiánya is, melynek vezetésével rendszeresen és hasznavehető adatokat lehetett volna gyűjteni. Így még Balassa József kérdő-ívei is, melyeket az egész országba szétküldött, s a melyek alapján most megjelenendő művét a tájszólásokról megírta, ezek is hiányosak és némely helyen nem eléggé érthetők. Ha azonban tanítóink e mű első kötetének negyedik fejezetét figyelmesen elolvassák, látni fogják azt a módszert, a mely szerint a nyelvjárások adatait föl kell dolgozniok. Látni fogják belőle, hogy mi fontos és mi hagyható el, mely szempontok szerint kell osztályozniok a nyelvjárás sajátosságait, szóval: tudomást fognak szerezni arról, mint kell a nyelv ügyének szolgálniuk az adatok gyűjtésével. A néptanító szép hivatásának nem a legutolsó része ez sem.

Lássuk már most a műnek berendezését. Az első kötet a magyar nyelvnek életét, történetét, fejlődését tárgyalja. A második kötet a magyar nyelv szerkezetével foglalkozik. Mindkettőnek közösen élén áll a Bevezetés, mely a nyelv mivoltát a vele foglalkozó tudományt és történetét ismerteti. Föltárja a nyelv életét szabályozó két főtenyezőt: a hagyományt és analogiát és egyszersmind megmutatja, hogy miképpen változtatja, alakítja az utóbbinak termékeny hatása a hagyomány készletét. Azután megmutatja a viszonyt, mely a nyelvtudomány és a lélektan, logika, história, irodalomtörténet stb. között van. A nyelvtanítást tárgyalván az első kötet 36. lapján következőket mondja:

„A gyakorlati nyelvtanítás körébe tartozik az anyanyelvnek is népis-kolai tanítása, mert az a föladata, hogy egy félig idegen nyelvre tanítsa meg a gyermeket, t. i. az irodalmi nyelvre s az úgynevezett művelt társalgás nyelvére, szemben az igazi anyanyelvvel vagyis a család és vidék nyelvével. Itt tehát szintén a gyakorlat s a nyelvérzék fejlesztése a fő, *„a sok grammatizálás pedig czéltalan.“*

Azt hiszem, olyan elv, a melyet eddig nem igen vettünk figyelembe.

A nyelvészet európai története után a magyar nyelvtudomány történetét ismerteti vázlatosan a legrégebb időktől a mai napig, és ez itt nem frázis, mint némely irodalomtörténetben, melyek szerzői a jelenkort említeni méltóságukon alulinak tartják.

Az első rész első fejezete a nyelv eredetét és rokonait tárgyalja. Különös figyelmet érdemel itt az altaji nyelvek átnézetes családfája és a hozzáfűzött magyarázatok, valamint a fejezet végén a már említettem polémia némely indogermán nyelvtudósok ellen, kik az altaji nyelvcsaládot azzal vádolják, hogy névszó és ige alig észrevehetőleg különböznek benne.

A második fejezet az idegen hatásokat mutatja be. Ráutal az idegen szók ismeretének fontosságára kulturhistóriai szempontból; föltünteti a különbséget meghonosult és egyszerüen átvett szavak közt. S miután fölsorolta a nyelveket, melyekből szókat, kifejezéseket, mondatszerkezeteket, sőt képzőket vettünk át, megmutatja viszont néhány érdekes példában az idegen nyelvekbe átvándorolt magyar szókat.

A nyelvtörténet és nyelvemlékek fejezetében első sorban bebizonyítja a nyelvtörténet fontosságát alaktani, mondattani, jelentéstani s egyéb ismereteink kibővítésére és megszilárdítására; több érdekes példával is igazolja ez állítást,

megmutatván ama változásokat, melyeken egyes alakok, sőt mondat szerkezetek is áttestek. Ezután bemutatja a Halotti Beszédet, s levonja következtetéseit az akkori szóragozás, képzés, mondattan és jelentéstanra vonatkozólag; továbbá a Königsbergi Töredéket, ismerteti az Ehrenfeld, Bécsi és Müncheneri kodexet, mindenütt érdekes tanulságokat vonván le a nyelv akkori állapotjára vonatkozólag.

A nyelvjárások ismertetésénél különösen meglep bennünket az az eszme, hogy az irodalmi nyelv maga is csak dialektus, de benne rakódik le „az összes nyelvjárások egymásra-hatásának eredménye.” A nyelvjárások felosztásának alapjául nála az *ë* és *é* hangok kiejtése szolgál, s ez alapon 8 nyelvjárást különböztet meg. Bővebben ismerteti a palócz, gőcseji, őrségi, csángó és székely nyelvjárás, mindegyiket egy-egy mutatvánnyal.

Végül az utolsó fejezet a mai irodalmi nyelvet mutatja be megalakulásában és mai állapotában. Bár az irodalmi nyelv maga is nyelvjárás, egyben különbözik az összes nyelvjárásoktól, t. i. egyes régi formák megőrzésében, melyek a nép nyelvében mindenhol elavultak. A hagyományon kívül még döntő befolyásuk van a nyelvre egyes kiváló irói egyéniségeknek is. Ezután áttér a nyelvfejlődés két kiválóan fontos tényezőjére: a szándékos szóalkotásra és az idegenszerűségekre. Mindkettőt elkíséri a kezdettől máig; kimutatja a szándékos szóalkotást a nép nyelvében épp úgy, mint kodexeinkben, Molnár Albertnél, Gelejinél, Faludinál, Adáminál, továbbá a tulajdonképeni nyelvújítóknál: Barczafalvi Szabó Dávidnál, kit vakmerő szóalkotásaiért méltán ítél el, Kazinczynál, ki a merész szóalkotásban követte Barczafalvit és egész iskolát alapított Szemerével, Helmecczivel, Toldy Ferenczczel, s végül Bugát Pálnál, a ki „hallatlan erőszakot tett a nyelven.” Ezzel szemben megmutatja a visszahatást a merész újítók ellen, melynek főalakjai Teleki József gróf, a költők közül Csokonai, és utjabban, legnagyobb hatással a Nyelvőr. Az idegenszerűségeket szintén a kodexektől kezdve a mai napig kíséri el, különösen nagy alaposággal mutatva ki a német hatást.

E fejezet végén praktikus elveket és útmutatásokat találunk a *nyelv-helyesség* kérdésében, melyben döntőnek sem a logikát, sem a széphanzást, hanem egyedül a nyelvszokást ismeri el, Hogy aztán ez a nyelvszokás minél biztosabb alapon épüljön, forgassuk a népnyelvi gyűjteményeket, Arany Jánost, és így nevelt nyelvérzékünkre rábízhatjuk a döntést.

Végül még az ikesigék használata tekintetében a teljes megállapodásig szabadságot ajánl, nem kívánva lekötöni sem az eddigi formákhoz, sem az iktelen alakok használatához.

A második kötet nem egyéb, mint magyar nyelvtan. Anyaga felöleli az alaktant, mondattant, jelentéstant, szóval az egész nyelvtant. De a ki itt szabályokat, egymásra halmozott tételeket, szóval hideg, száraz oktatást várna, az nagyon kellemesen csalódik. Olvasmányok és eleven példák pótolják mindezek helyét. A harmadik fejezet, mely a jelentések viszontagságaival foglalkozik, oly elevenen és érdekesen van megírva, hogy népszerű felolvasás számba mehet, a mint hogy egy része meg is jelent a „Magyar Salon“-ban. A szófejtés módjai közül különös említést érdemel a kombináló szóalkotás, melynek törvényeit ő ismerte és ismertette meg; továbbá az elhomályosult összetételek, melyekre szintén ő hozott föl először számos példát. Érdekes továbbá a néphumor szóalkotásának ismertetése, meg az a néhány valóban meglepő, de egészen alapos szómagyarázat, melyekkel szerző bővebben foglalkozik (éhomra; andalog; szít, szivakodik, szivárvány). A ragozás fejezetében történeti fejlődésükben mutatja be a ragokat az összehasonlító nyelvtudomány nyújtotta példákkal igazolván állításait; részletesen kimutatja azokat az eseteket, melyekben az ikes igeragozás megmarad, szemben azokkal, melyek elejtették.

Utolsó fejezete a mondattan. A szerző azonban már itt elérte az első

kötet terjedelmét, igyekezett tehát lehetőleg rövidre fogni a mondattani fejezetet. E mellett azonban egész alapossággal fejti ki a határozók hármasságának természetére vonatkozó elméletét, mint ezt a Magyar Határozók pályadíjnyertes szerzőjétől elvárhatjuk. A jelen könyv nagyjában összefoglalja a pályamű tartalmát és így teljes felvilágosítást nyújthat a magyar határozók mivoltáról.

A szórendre vonatkozólag maga a szerző jelenti ki, hogy: „a szórendről immár csak egészen röviden emlékezhetünk meg”. Megjelöli a hangsúly és szórend viszonyát, majd Brassával polemizálva kijelenti, hogy: „a nyelv nem tiszta kész logika, hanem logikára való folytonos törekvés, a mint hogy az embernek egész lelki életét nem maga az igazság jellemzi, hanem az igazság felé való örök törekvés.”

Minden egyes fejezethez irodalmi tájékozó van csatolva, mely — itt-ott némi kritikával — megemlíti az illető fejezet anyagára vonatkozó irodalmat, és így szintén nagy gyakorlati haszonnal jár.

Ismertetésünk kapcsán immár meggyőződhetek róla t. olvasóink, hogy e mű úgy a művelt közönségnek, mint különösen a tanítóknak a legmelegebben ajánlható.

Budapest.

Sebestyén Károly.

Magyar nyelv- és írálytan. Elméleti és gyakorlati kézikönyv. Irta: Klingenberg J. igazgató-tanító. A népiskola V. és VI. osztálya számára. Negyedik javított kiadás. Budapest, Franklin-Társulat 1891. Ára 50 kr.

Általánosan elismert hiánya a hivatalos tantervnek, hogy az összes nyelvtani ismereteknek a népiskola négy alsó osztályában való feldolgozását rendeli el, és a felsőbb osztályokban csak a tanultaknak ismétlését és begyakorlását követeli. A helyes út az volna, hogy az alsóbb osztályokban a fősúlyt a fogalmak és szókinccs szerzésére, valamint a nyelvérzék fejlesztésére tennék; a nyelvtanból he kellene érni az alaktannal és az egyszerű mondattal, a bonyolultabb mondatszerkezetek pedig a felsőbb osztályokban volnának tárgyalandók. Ezen véleménynek az utolsó egyetemes tanítógyűlés is adott kifejezést. Ugy látszik, szerző is ezen nézeteket vallja s azért már évek előtt írta a fenti könyvet, melyben a nyelvtanból mindazt ölelte fel, a mi a nyelv helyes használatára mulhatlanul szükséges. Ez újabb kiadás a műnek csak előnyére válik, a mennyiben szerző több definíciót világosabban formulázott és a műszókra nézve az újabb megállapodásokhoz alkalmazkodott.

A nagyszámu gyakorlatok határozottan a könyv legértékesebb része. Ezek részint összefüggő olvasmányok, melyeknek egyes mondatai a megvilágítandó szabályok igényeihez vannak átalakítva, a nélkül azonban, hogy ez által a stil símaságában csorbát ejtenének; részint pedig válogatott mondások, melyek ép oly távol vannak a gondolati tartalmatlanságtól, mint a gyermekek felfogását túlhaladó bölcseleti elvontságoktól.

A második rész, mely az írálytant tárgyalja egy helyes érzékkel összeállított gyűjteménye az elbeszéléseknek, átalakulásokra szolgáló verseknek, leveleknek és ügyiratoknak, számos gyakorlati utmutatással és rövid elmélettel. Mindezen dolgok minden másnemű iskolák számára irt írálytanban is előfordulnak ugyan, de a szóban levőknek az az érdekük, hogy a gyermekek felfogásához vannak szabva. Nagyon sikerült része a könyvnek a *helyesírás-függelék*, melyben szerző a m. tud. akadémia által 1879-ben megállapított elvei és szabályai alapján egy igen változatos képét a legjobb helyesírás gyakorlatoknak mutatja be. A Simonyi-féle reformjavaslatokról nem vesz tudomást. A mely gyermek ezt a könyvet alaposan feldolgozza, egykönnyen nem fog a nyelvtan vagy helyesírás ellen véteni, de azon gyakran hangoztatott vádat is fogja megczáfolni, hogy a mai népiskola nem viszi annyira, hogy a tanulók egy levelet félig-meddig tisztességesen fogalmazni tudnának. Persze a csonka népiskola nem. A könyvet a legmelegebben ajánlom. O.

„Zsidó vallásos énekek az iskolai istentisztelet számára.“ Ily című mű jelent meg a Pesti részvény-nyomdatársulatnál Major I. Gyulától, ki mint Kiss József ünnepnapjainak megzenésítője már sikeresen foglalkozott a zsidó zenével. E műve érzékeny hiányt fog pólni, minthogy a kötelezővé vált iskolai istentiszteletre eddig semmiféle tankönyvünk nem volt s Major Gyula könyve e czélnak minden tekintetben megfelel. Hét szám a szombati istentiszteletre van szánva, minden ünnepre külön vallásos éneket tartalmaz, s ezenkívül néhány alkalmi és rituális ének is van benne. Minden szám négy szólamra van írva, de más négyszólamu művek fölött az az előnyük is van, hogy felső két szólamuk külön is megállhat, sőt maga a legfelső is befejezett egészet képez. Így tehát énekelhetők bárhol, fiú- vagy leányiskolákban, a hol csak egy vagy kétféle hang áll a tanító rendelkezésére. Az énekek Kiss József, Makay Emil stb. költeményeire vannak megírva s nagy gonddal vannak megválogatva. A könyv dr. Goldberg Rafaélnak van ajánlva, ára 1 frt 30 kr.

Ugyancsak a nyomda-részvénytársulat adta ki Major Gyula zongorahangversenyének Allegrettóját két kézre átírva s mint értesülünk a kopenhágai Henning-czég most eredetiben két zongorára adta ki jeles zeneszerzőnknek e kiváló művét, melylyel a budapesti és berlini filharmóniai társulatok hangversenyein nagy sikert aratott.

LEVELEZÉS.

Tekintetes Elnök úr!

Örömünkre szolgál tek. Elnök úr szives tudomására juttathatni, mikép az „Árva-alap“-hoz már néhány százasunk van és a gyűjtés javában foly. Nem hagyhatjuk említés nélkül, miszerint tanítótestületünk maga — készpénzben — 100, hitközségünk szintén 100 frttal járult a nagy és szent cél előmozdításához. Szolgáljon buzdításul más tanítótestületek és hitközségeknek. Ezt egyelőre!

Győrött, 1891. június hó 5-én.

Kiváló tisztelettel

Szögyi G. Vilmos kör jegyző,

Pfeiffer Mór pénztáros,

Schön Bernát pénztáros.

Tekintetes Elnök úr!

Alig találkozik szeretett hazánkban csak egy tanító is, ki örömmel nem üdvözlőné azon üdvös eszmét, mely szerint hátrahagyott árváink számára menhelyet létesíthessünk. Mi is ezen szép eszméktől áthatvák, azon gondolkoztunk, mikép járulhatnánk, ezen eszmének megvalósításához mi is. Azonban községünk szűk anyagi helyzeténél fogva a gyűjtés csak vajmi kevés eredménnyel kecsegtetett bennünket s mi magunk a legjobb akaratunk mellett ugyszólván nem is tehattünk volna semmit sem; mindamelllett a csüggedésnek nem adtunk helyt, hanem ügyünk támogatására dr. Rosenbaum Ármín és dr. Havas József urakat kértük fel, kiknek hathatós segítségével sikerült is 35 frt 70 kr., mely összeget már tegnap a pénztáros úr kezeihez juttattunk, összegyűjtenünk.

Ezen összeg ugyancsak egy homokszem egy ily magasztos eszme megvalósításához, de ha minden egyes községből csak ennyi is jutna a létesítendő árvaház javára, úgy nemsokára elérkezne azon idő, a melyben sok élete pályája végén lévő kartárs nyugodtan nézhet a jövő élet elébe, mert hisz hátrahagyandó árvái nem maradnának többé gyámol nélkül!

Együttal van szerencsém a tek. Elnök úr szives tudomására hozni, hogy egyesületünk és az alapítandó árvaház elmozdítása érdekében tanítótestületünk indítatva érezte magát Pozsonymegye területén működő kartársainkat f. é. július hó 5-re Nagy-Szombatra egy értekezletre egybehívni, a mely alkalmalmmal egy pozsonymegyei fiókegylet alakítását is megkísértjük. Örömmel konstatálhatom, hogy eddig már több kartárs jelentette be megjelenését.

Maradván mély tisztelettel a tek. Elnök úrnak

Vág-Szereden, 1891. június hó 18.

alázatos szolgája
Koralek A. Emil jegyző.

EGYLETI ÉLET.

Jegyzőkönyv.*)

Felvétetett az orsz. izr. tanítóegyesület közp. választmánya által a pályakérdés megállapítása céljából kiküldött bizottság 1891. június 8-án tartott ülésében.

Jelen voltak: Ózer Zsigmond, egyesületi elnök, Reif Jakab, Léderer Abrahám, dr. Málnai Mihály, Schön József és Adler Simon bizottsági tagok.

A bizottság hosszabb tanácskozás után a következő pályakérdés kitűzését határozta el:

Mely szertartási és valláserkölcsei törvények taníthatók az orsz. izr. tanítóegyesület által kiadott II., III. és IV. osztályú olvasókönyvekben előforduló bibliai olvasmányok alapján.“ A legjobb munka 10 (tiz) darab arannyal díjaztatik, mely a jubileumi ülés alkalmával adatik ki. A dolgozat az egyesület tulajdona marad. A jeligés levéllel ellátott pályamunkák folyó évi szeptember 5-éig nyujtandók be.

Kmf.

Adler Simon, biz. jegyző,

Ózer Zsigmond, elnök.

Hitelesítő: *Schön József*.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett az „Orsz. magy. izr. tanítóegyesület“ közp. választmányának az 1891-dik évi május hó 6-án tartott üléséről.

Elnök: **Ózer Zsigmond** ;

Jegyző: **Morgenstern Jakab**.

Jelen voltak: Adler Simon, Csajági Béla, Lederer Abrahám, Tolnai J. Béla, Maislis Ferencz, Schön József, Mandl Bernát, Reif Jakab, és Révai Miksa.

T á r g y:

1. Elnök bemutatja a segély elnyerése céljából beadott kérvényeket. Ezek egyenkint felolvastatnak és beható tanácskozás után a következőképen intéztettek el.

a) *N . . . L . . .*, n.-sz . . . i tanító részére, minthogy több hét óta ágyban fekvő beteg, és ezt orvosi bizonyítvány által igazolta is 24 frt szavaztatik.

b) *G . . . A . . .*, T . . . ben működő tagtárs részére ugyanazon okból szintén 24 frt szavaztatik.

c) *P . . . M . . .*, I . . . n működő tagtárs részére pedig rendkívüli segély czimén 20 frt.

d) *Löwenstein Sámuel*, állomás nélküli elaggott és keresetre képtelen tanító részére több helybeli pártoló tag ajánlatára noha az egyesületnek nem is tagja, mégis 10 frtnyi segély szavaztatik.

*) L. 132. lap 7. pont. — Szerk.

e) A . . . J . . . , P . . . i és H . . . B . . . d.-sz . . . i tanítók részére a választmány nem szavazhatta meg a kért fürdői segélyt, minthogy azok már többször részesültek segélyben, és az alapszabályok fürdői segélyről nem gondoskodnak.

2. Felolvastatik Kreisler Gyula, Szakcsón működő kartárs levele, melyben jelenti, hogy a tanítói pályáról lelép, de azért továbbra is az egyesület kötelékében óhajt megmaradni, egyszersmind némi segélyt is kér, mert új hivatalának elfoglalása erejét túlhaladó költséggel jár.

A központi választmány — ragaszkodván az alapszabályok 10 §-ához — kimondja, hogy folyamodót nem tekintheti többé az egyesület rendes tagjának és miután csak rövid idő óta volt tagja az egyesületnek, a kért segélyt nem engedélyezi.

4. Lederer Abraham a Lövényi-féle héber minta irások kiadását hozza szóba, a mely kérdés a paedagogiai bizottságnak adatik ki további eljárás végett.
5. Felolvastatik Schön Bernát, györi igazgató-tanító indítványa egy györi könyvkereskedő által az egyesület czimén kiadandó irkák ügyében, a melyek czimlapjain nevezetes zsidó férfiaknak arczképei megfelelő életrajzokkal volnának kinyomandók.

Hosszabb eszmecsere után a terv kivitele nem találtatik célszerűnek már azért sem, mivel az egyesület az ily irkák kiadásánál semminemű paedagogiai előnyöket nem talál, az üzleti szempont pedig nem eledő arra, hogy a papirkereskedőkkel szemben monopoliumot teremtsen.

6. Tárgyaltatik Décsi József, érsek-ujvári tanítónak azon indítványa, mely az „Értesítő“ f. évi 5. számában volt közölve és a melyben azon elaggott tanítók számára kíván rendes évi segélyt, a kik aggkoruknál fogva szolgálatképtelenek, semmiféle nyugdíjt nem élveznek, az egyesület tagjai pedig nem lehettek.

A központi választmány ez ügyben nem hoz határozatot, mivel az csak az alapszabályok módosításával volna keresztülvihető; az alapszabályok módosítása pedig a legközelebbi közgyűlésen fogja a napi-rendnek tárgyát képezni, a mikor az indítványozónak módjában lesz szóban forgó eszméjét szőnyegre hozni.

7. A legközelebb tartandó jubilaumi ünnepély alkalmából egy előbbi határozat értelmében egy ösztöndíj ítélendő oda egy pályanyertes munka szerzőjének. Erre nézve határozzatik:

A) a pályadíj 10 magyar körmőczi aranyban állapíttatik meg;

B) a pályakérdés kitűzésére kiküldetik egy bizottság, melynek tagjai: Lederer Abraham, dr. Málnai Mihály, Schön József, Mandl Bernát, Reif Jakab és Ozer Zsigmond.

8. Lederer Abraham jelenti, hogy hatvani Deutsch József az egyesület céljaira 50 frtot adományozott; ezenkívül azon becses ígéretet is tette, hogy a budapesti és aradi izr. árvaházakban 3 alapítványi helyet esetről-esetre tanítók árváinak hajlandó rendelkezésre bocsátani.

A közp. választmány a jelentést örvendetes tudomásul veszi és a nemeslelkű adakozónak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz meg egyhangulag, továbbá elrendeli, hogy az elnökség nevezett jótevőhez az ország zsidó tanitósága nevében hálafeliratot intézzen.

9. Reif Jakab és Tolnai I. Béla részletes jelentést tesznek az utolsó időben különböző czimen befolyt adományokról, a mint azok az „Értesítő“ VI. számában voltak kimutatva.

Határozat: A választmány elrendeli, hogy minden egyes adakozónak egy hálalevél irandó, melyben a választmány az ország zsidó tanitósága nevében megköszöni a vett jótéteményt.

10. A választmány indítatva érzi magát arra hogy, alelnökének, Reif Jakab urnak a gyűjtés körül kifejtett ügybuzgalmáért, a melynek már is szép sikert köszönhetni, elismerésének és hálájának jegyzőkönyvileg adjon kifejezést.
11. Tolnai indítványára utasittatik az elnökség, hogy esetleg befolyó adományokért a választmány nevében fejezze ki az adakozónak az egyesület háláját.
12. Elnök indítványára 2000 frt névértékű 4¹/₂%-os magyar jelzalog hitelbank záloglevelének vétele elrendeltetik.
13. Az egyesület kötelékébe a következő alapító, pártoló és rendes tagok vétetnek fel: a) mint alapító tagok:
- Lovag Wechselmann Ignác, Freistädler Antal, Latzkó & Popper, Ehrlich Mózes, Deutsch József, Schweiger Adolf, Adler Lajos, Wahrmann Mór, Weisz I. M., id. Hatvani Deutsch József, megyeri Krausz Mayer, Lederer Mari,
- b) mint pártoló tagok: Kornfeld Zsigmond, megyeri Krausz Lajos, Izr. hitközség Siklós, Ehrlich Mózes, Pollák Mór, Spitzer Gerzson, Popper István, Latzkó Károly, Latzkó és Popper, Popper Sámuel, Trebitsch Ign., Deutsch Sándor, Deutschmann és Feldheim, Munk Mór és társa, Káldor Simon, Weisz és Guttmann, Friedmann Ign, Krausz Mór Budapesten, Izr. hitk. Szigetvár és Máday János Budapesten.
- c) mint rendes tagok; Ringwald Adolf néptanító N.-Szalontán, Kanizsai Mór, Cziffer, Groszmann Mór, S.-A.-Ujhely és Schischa Adolf néptanító Pápán.
14. Elnök indítványára határozatlik, hogy dr. Kohn Sámuelnek az egyesület által kiadott arcképei annak tisztelői és a választmány tagjai között díjtalanul kiosztassanak.
15. Elnök előadására Kraut könyvkötőnek az egyesület részére kiadandó 10,000 Szidur utáni kötési díjra 100 frtnyi előleg engedélyeztetik.
16. Hertzka Gusztáv részére, a ki a gyűjtőívek és gyűjtőbárczák szétküldése körül egy hónapon át az irodai teendőket végezte 30 frt szavaztalik munkadíj czimén.

Ezután az ülésnek vége lön.

Kmf.

Jegyzette: *Morgenstern Jakab.*

Ózer Zsigmond, elnök.

Hitelesítik:

Adler Simon, Tolnai J. Béla.

Kimutatás a junius havi gyűjtés eredményéről.

	Alapító tagságdíj frt	Pártoló tagdíj évenként frt	Adakozás az árva- alpra frt	Összesen frt
Budapest.				
1. Abel Bernát	—.—	*5.—	—.—	—.—
2. Beer Salamon	—.—	—.—	10.—	—.—
3. Hacker Boriska k. a. az izr. siketnémák intézet tanítónője gyűjtött	—.—	—.—	26.—	—.—
4. <i>Tolnai J. Béla gyűjtése:</i> Rotter Sámuel Triesztből küldött Sonnenberg J. kereskedő (Szalai D. tanár gyűjtése.) ...	—.—	—.—	10.—	—.—
5. Leitner M. L.	—.—	*5.—	—.—	61.—
6. <i>Mandl Bernát tanító gyűjtése:</i> Özv. Herzfelder Emma Machlup Ede adománya	50.—	—.—	—.—	—.—
	—.—	—.—	10.—	—.—

*) A csillaggal jelölt összegek bejelentettek, de a pénztárba még nem folytak be.

	Alapító tagságidij frt	Pártoló tagdíj évenként frt	Adakozás az árva- alpra frt	Összesen frt
Özv. Weisz Berta urnó adománya	—.—	—.—	5.—	65.—
7. Mautner Ödön adománya	—.—	—.—	*5.—	—.—
8. Dr. Messinger Simon adománya ...	—.—	—.—	5.—	10.—
9. <i>Reif Jakab tanár gyűjtése:</i>				
Wodianer F. és fiai (Lampel Róbert könyvker.)				
4 részletben évenként 50 frt	*200.—	—.—	—.—	—.—
Beimel Jakab és fia	50.—	—.—	—.—	—.—
Gomperz Zsigmond ...	50.—	—.—	—.—	—.—
Brill Henrik és fiai évenként	—.—	10.—	—.—	—.—
Riesz testvérek évenként ...	—.—	10.—	—.—	—.—
Modern és Breitner évenként ...	—.—	10.—	—.—	—.—
Heller G és társa évenként	—.—	10.—	—.—	—.—
Trotzer Alajos évenként	—.—	5.—	—.—	—.—
Adler Henrik évenként ...	—.—	3.—	—.—	—.—
Neuschlosz Ödön és Marcel	—.—	—.—	10.—	—.—
Dr. Kaufmann Dávid tanár	—.—	—.—	20.—	—.—
Kanitz Ignác	—.—	—.—	10.—	—.—
Hecht József	—.—	—.—	10.—	—.—
Basch Béla	—.—	—.—	10.—	—.—
Gruber József	—.—	—.—	5.—	—.—
Pollák és társa	—.—	—.—	5.—	—.—
Stern Miksa	—.—	—.—	10.—	—.—
Mautner testvérek ...	—.—	—.—	25.—	—.—
Wolfner Gyula és társa	—.—	—.—	25.—	—.—
Harsányi Adolf	—.—	—.—	5.—	—.—
Schlesinger és Silberkrausz	—.—	—.—	3.—	—.—
Schulcz Vilmos	—.—	—.—	10.—	—.—
Dr. Mandl Pál ...	—.—	—.—	10.—	—.—
Greiner Manó ...	—.—	—.—	25.—	—.—
Neuschlosz Manó	—.—	—.—	20.—	—.—
Haas Adolf ...	—.—	—.—	10.—	—.—
Grunwald és társa	—.—	—.—	25.—	—.—
Lord és társa	—.—	—.—	3.—	—.—
Hirsch József	—.—	—.—	10.—	—.—
Milch Dávid	—.—	—.—	20.—	—.—
Dr. Réthi tanár	—.—	—.—	2.—	—.—
Beck József tanár ...	—.—	—.—	2.—	—.—
Hartmann Mór	—.—	—.—	1.—	624.—
10. Schwarcz Simon évenként	—.—	*5.—	—.—	—.—
11. Sternthal Adolf alapítványa ...	50.—	—.—	—.—	—.—
12. Bischitz Salamon és fiai 5 évre előre	—.—	25.—	—.—	—.—
13. Deutsch Sámuel	—.—	—.—	20.—	—.—
14. Egy iskola	—.—	—.—	5.30	—.—
15. Kaufmann és Berger tanítók együtt	—.—	—.—	4.60	109.90
Balaton-Füred.				
16. <i>Az izr. hitközségi előljáróság gyűjtése:</i>				
Hirschfeld Samu	—.—	—.—	1.—	—.—
Oblatt Adolf, Lichter Adolf, Zollner, N. N. egyenként 50—50 kr.	—.—	—.—	2.—	—.—
Özv. Stein Mátyásné	—.—	—.—	—40	—.—
Weisz Miksa, Kohn Soma, Oblatt Sámuel,				

	Alapító tagságidij rt	Pártoló tagdíj évenként frt	Adakozás az árva- alpra frt	Összesen frt
Singer Izráel, Löwinger Adolf, Schlesinger Márk, Korajn József egyenkint 20—20 kr. ...	—.—	—.—	1.40	4.80
Barcs.				
17. <i>Schwarz Károly tanító gyűjtése:</i>				
Kremzir Károlyné	—.—	—.—	5.—	—.—
Picker Mórné, Breszlauer Regina, Kremzir Miksáné, Kremzir Mór, Egy magát meg nem neveztetni akaró három—három frt	—.—	—.—	15.—	—.—
Stern Fáni	—.—	—.—	2.—	—.—
Breuer Ferencz, Epstein Gabriella, Silbersteinné, Deutsch Eugenia, Sternberg Johanna, Kronberger Manóné, Dr. Kronberger Adolfné, Dr. Fischerné, Klein Fáni, Weisz Jakabné, Schwarz Berta egy—egy frt	—.—	—.—	11.—	—.—
Günsbergerné, Neumann Manóné, Fried Vilmosné, Weisz pékné, Schulhof Mórné, Opplerné, Fehér Dezsőné, Spitzer Lipótné, Herzog Nina, Stein Árminné, Schmidt Fülöpné, Deutsch Bernátné, Deutsch Adolfné, Pápai Mórné, Mandl Lászlóné, Schlesinger Vilmosné, Erdős Ignáczné, Singer Hermina, Madarassné, Friedländerné ötven—ötven kr.	—.—	—.—	10.—	¹⁾ 43.—
B.-Petrovác.				
18. <i>Holzmann Ignác gyűjtése:</i>				
Steiner Mariska, II. oszt. tanuló (hogy az isten mielőbb gyógyítsa ki betegségéből!) ...	—.—	—.—	1.05	—.—
Fürst Leonie (Illol), N. N., Löbl Károly (Torzsa), Chevra Kadischa, Löbl Zsigmond, Izr. hitközség 1—1 frt.	—.—	—.—	6.—	—.—
Az izr. magániskola növendékei, Ifj. Löbl Mór (Verbász), S. A.,	—.—	—.—	1.50	—.—
Holzmann Ignác	—.—	—.—	—45	—.—
Holzmann Jakab (Kaproncza),	—.—	—.—	—30	—.—
Altmann	—.—	—.—	—30	—.—
J. G.	—.—	—.—	—20	—.—
J. Altmann, R. 10—10 krt. ...	—.—	—.—	—20	10.—
Déva-Ványa.				
19. <i>Lustig Mihály gyűjtése:</i>				
Dévaványai izr. hitközség, Fekete Jónás, B. L. egy-egy frt	—.—	—.—	3.—	—.—
Kohn Pál, Kohn Zsigmond, Pollacsek Lipót, N. N., Lusztig Mihály ötven—ötven kr.	—.—	—.—	2.50	—.—
Pcellák Frigyes, Licht Ignác 40—40 kr.	—.—	—.—	—80	—.—
N, N. N., Guttmann Sámuel, Kohn Kálmán, 30—30 kr.	—.—	—.—	1.20	—.—
Spiczter Fülöp, Grünfeld Ignác, N., N. N., Greif Miksa, Meiszbaum Márton, Klein Henrik, Hirsch Sándor, Klein Adolf, Halász Jónás, Friedmann D., Mezey Ignácz, Schwarcz Zsigm., Grosz Zsigm, Fuchs Jenő 20—20 kr.	—.—	—.—	3.10	10.50

¹⁾ Ebből 1 frt még nem folyt be és azonkívül a Thóránál lett felajánlva 10 frt.

	Alapító tagságidij frt	Pártoló tagdíj évenként frt	Adakozás az árva- alagra frt	Összesen frt
Győr:				
20. Egyesült győri és győrszigeti hitközség	*100.—	—.—	—.—	100.—
Heves.				
21. Löwinger Bertalan tanító gyűjtése. (A részletes kimutatást nem kaptuk.)	—.—	—.—	40.56	40.56
Holics.				
22. Schmitz Bernát tanító gyűjtése:	—.—	—.—	10.—	10.—
Iglón.				
23. Löwy Mór, tanító gyűjtése:				
Iglói izr. hitközség ...	—.—	5 —	—.—	—.—
Schlesinger Adolf, Iglón	—.—	5.—	—.—	—.—
Iglói izr. nőegyesület	—.—	—.—	30.—	—.—
Iglói izr. tanuló ifjuság gyűjtése	—.—	—.—	19.—	—.—
Rauchwerger Lázár (Csorba), Kircz Lipót (Csorba), Iglóváros 5—5 frt	—.—	—.—	15.—	—.—
Bergl A. (Csorba), Iglói Chevra Kadischa, Pollák Adolf 3—3 frt	—.—	—.—	9.—	—.—
Unger Sal. (Teplicska) 2 frt 25 kr., Herz József (Ábrámfalu), Dr. Koruch 2—2 frt	—.—	—.—	6.25	—.—
Neumann Mór, Landau S., Lövy Mór, Meisel Szimon, Friedmann N., Singer P., Spitzer E., Leichtig Izidor, Friedmann Lina, Spitzer Jakab (Bethelfalu), Pollák Rudolf (Sümeg), Rosenthal Vilmos, Silberstein Albert (Sümeg), Graszgrün Samu 1—1 frt	—.—	—.—	14.—	103.25
Jászberény.				
24. Spitzer Adolf tanító gyűjtése:				
Jászberényi izr. hitközség	—.—	5 —	—.—	—.—
Mátrai és Bruck, Neuberger testv., Birman Zsigmond, Leitner Károly, Klein Márk, N. N., Rothauser Gábor, Deutsch Fülöp, Jung, Hoy József, Bruck Zsigmond, Hirschler Ignác, Ehrlich Miksa, Haasz Sámuel, Grün J., Kohn Ignác gyakorló orvos, Lusztig Ignác, Guttmann B. 1—1 frt	—.—	—.—	18.—	—.—
Ehrlich Ign., Grünhut K., Lipper M. 50—50 kr.	—.—	—.—	1.50	24.50
Késmárk.				
25. Kornhauser Simon tanító gyűjtése:				
Chevra-Kadischa, Gemeindecassa, dr. Klein Ármín, Holländer Miksa, dr. Perlstein Jakab 1—1 frt	—.—	—.—	5.—	—.—
Weber B., Kohn Eduard, Herz Leo, N. N., dtto, Klein Herman, Schiff J. 50—50 kr. ...	—.—	—.—	3.50	—.—
Altmann M., Stieglitz Jakab, Spielberger B., Roth Dávid, Roth Adolf, N. N. 30—30 kr. ...	—.—	—.—	1 80	—.—
Langer József	—.—	—.—	—25	—.—
Bergsmann M., Kleinberger Sámuel, Pollatsek M. 20—20 kr. ...	—.—	—.—	—60	11.15
Kőrös-Ladány.				
26. Biedermann Adolf tanító gyűjtése:				
Kőrös-Ladányi izr. nőegylet, Kőrös-ladányi izr.				

	Alapító tagságdíj frt	Pártoló tagdíj évenként frt	Adakozás az árva- alpra frt	Összesen frt
hitközség, Kőrös-Ladányi Szent-egylet, Perles József 1—1 frt.	—.—	—.—	4.—	—.—
Kohn József, Löwinger Mór, Biedermann Adolf 50—50 kr.	—.—	—.—	1.50	—.—
Kentner Adolf, Fischer Eliasz, Schwarcz Miksa, Kentneer Ignác, Goldmann Dávid, 20—20 kr. 9 darab bárcza ...	—.—	—.—	1.—	—.—
	—.—	—.—	—0.90	7.40
Kun-Szt.-Márton.				
27. <i>Winternitz Ignác tanító gyűjtése:</i>				
Chebra-Kadisa, Hakker Füllöp 2—2 frt	—.—	—.—	4.—	—.—
Kohn Etelka, Guth Adolf, Weisz Emil, Kohn Henrik 1—1 frt	—.—	—.—	4.—	—.—
Winternitz Ignác, Klein Salamon, Mayer Vilmos Weisz Pál, Tisch Ignác, Schiffer Jakab, Weisz Mihály, Kohn Zsiga, N. N., Hakker Ignác, Weisz Ignác, N. B. Nr. 72., Kampler Ferencz Blum Jakab, Kohn Bertalan Strauber Lipót	—.—	—.—	5.—	—.—
	—.—	—.—	1.20	—.—
	—.—	—.—	—0.60	—.—
	—.—	—.—	—0.20	15.—
Komárom.				
28. Izr. hitk. előljáróság adománya	—.—	—.—	10.—	10.—
Liptó-Szt.-Miklós.				
29. <i>Kacz Henrik tanító gyűjtése:</i>				
Dr. Mayer Ármin üg. véd	50.—	—.—	—.—	—.—
Izr. nőegylet	—.—	—.—	50.—	—.—
Özv. dr. Ullmann Frigyesné	—.—	—.—	5.—	—.—
Katz Henrik	—.—	—.—	1.—	—.—
Friedmann Mór	—.—	—.—	—0.50	106.50
Léva.				
30. <i>Izr. hitközség gyűjtése:</i>				
Lévai izr. hitközség	—.—	—.—	5.—	—.—
Dr. Pólya József, Weisz Mór 2—2 frt	—.—	—.—	4.—	—.—
Dr. Frommer Ignác, Fischer Miksa, Weisz Samu, Reitmann Ignác, Frommer Samu, Friedmann Samu, Neumann Ármin, Steiner Ign. tanító, Grünberger Manó tanító, Goldner Izidor tanító 1—1 frt.	—.—	—.—	10.—	—.—
Fischer Nathál	—.—	—.—	—0.80	—.—
Dr. Klein Jakab, X. Y. Z., Pick Ede, Steiner József, Guttmann Lipót, Hamburger József, Pollák Adolf, Ehrenfeld Mór, Engel József, Berger Adolf, Braun Gyula, Schenk Lipót, Sommer Miksa 50—50 krt.	—.—	—.—	6.50	—.—
Blum Samu, Grotte V., Pollák Vilmos, Pollák Kálmán, Steiner Henrik, Kämpfner Jakab 40—40 kr.	—.—	—.—	2.40	—.—
Ehrenstein Ignác, Stern Ármin, Deutsch Mór, Heksch Illés, N. N., Deutsch Ármin, Wilcsek S., Wilhelm Mór, Klein S., Reismann Lajos, Adler Salamon, Greiner S., Faith Gyula, Grünzweig Lajos, Goldstein Henrik, Taub Lipót, Berger S., Reiner József, Knopp Dávid Gutt-				

	Alapító tagságidij frt	Pártoló tagdíj évenként frt	Adakozás az árva- alpra frt	Összesen frt
mann Ignác 30—30 kr.	—.—	—.—	6.—	—.—
N. N., Dukesz L., N. N., Tauféder Samu, Kohn Manó, Tennenbaum D. 20—20 kr.	—.—	—.—	1.20	—.—
Tonfeder Samu	—.—	—.—	—10	36.—
Makó.				
31. <i>Schlesinger Mór tanító gyűjtése:</i>	—.—	—.—	12.—	12.—
Marczali.				
32. Dr. Klein József ker. rabbi évenként	—.—	*5.—	—.—	5.—
Mocsonok.				
33. <i>Offenberger Salamon tanító gyűjtése</i> ...				
Gemeiner József. (Ujlacska), Singer Fülöp, (Üregh), Freund Miksa, Weiss József, H. és W. Ringwald, Weiss Bernhard, Weiss Mór, Bárány Mihály egy—egy frt, ...	—.—	—.—	8.—	—.—
Goldapfel Samu, Tiefenbrunner Samu hat- van—hatvan kr.	—.—	—.—	1.20	—.—
Freund Adolf, Rosenberg, Weiss Rózsa 50—50 kr.	—.—	—.—	1.50	10.70
Mosony.				
34. <i>Izr. tanítótétel gyűjtése:</i>				
A mosonyi izr. hitközség 1891-re	—.—	5.—	—.—	—.—
B. Kuffler	—.—	—.—	3.—	—.—
Dr. Flesch S., Wertheimer testvérek, Özv. Unger Ferenczné 2—2 frt	—.—	—.—	6.—	—.—
Dr. Sommer A., Berger testvérek. Kestler József, Hofmann L., Donáth József, Unger H, Weiss Ignác, Pollák Samuel, Gerstmann S., Löwin Samuel, Szauer S., Herz A., Krausz T. Schönberger S., Schneider W., Weisz Adolf, Lachs E., Haan Adolf, Deutsch Gyula Brunner N., Neumann, Stern Jakab, Grünwald S. (Ma- gyar-Óvár), Meller T. (M.-Óvár), Ungár A. (M.-Óvár), Dr. Hönigswald (M.-Óvár), Roth Ede tanító, Stier Ignác tanító, Stadler Jakab 1—1 frt	—.—	—.—	29.—	—.—
Deutsch Gyula, Löwin József (M.-Óvár), Weisz A., (M.-Óvár). 60—60 kr.	—.—	—.—	1.80	—.—
Weisz M., Welisch M., Grünwald E., Weisz H., Friedmann, Kestler M., Springer J., N. N., Krammer Ign. Berl D., Flaschner F. sen., Wertheimer E., N. N., Reiner, Berger N., (M.-Óvár), Unger J., Stadler M., 50—50 kr.	—.—	—.—	8.50	—.—
Deutsch J.	—.—	—.—	—40	—.—
Flaschner F. jun.	—.—	—.—	—30	—.—
Kohn M.	—.—	—.—	—20	54.20
N,-Szt.-Miklós.				
35. <i>Pauker Lipót tanító gyűjtése:</i>				
Nagy-Szt.-Miklósi izr. hitközség	—.—	5.—	—.—	—.—
Fein Mór	—.—	—.—	2.—	—.—
Dr. Löwengard B., dr. Blattner Árm., Jakobi Izidor, König Jakab, Fischhof Fülöp, Wittenberg				

	Alapító tagságidij frt	Pártoló tagdíj évenként fét	Adakozás az árva- alpra frt	Összesen frt
L., Popper Jakab, Popper Ernő, Fried Ede, Grosz Ignácz, özv. Braun Jakabné, Ürményi Antal, dr. Fischhoff Henrik, Tenner Vilmos, Kassovitz M. L., Krausz Ignácz, Deutsch Lipót, Ürményi testvérek, König Salamon 1—1 frt Löwenstein Ád., Rosenzweig Ignácz 50—50 kr.	—.—	—.—	19.—	—.—
	—.—	—.—	1.—	27.—
N.-Vázzsony.				
36. <i>Hirschler Dávid tanító gyűjtése:</i>				
Nő-Egyesület, dr. Fellner 1—1 frt ...	—.—	—.—	2.—	—.—
Hirschler D., Weisz S., Deutsch Leo, ifj. Deutsch Grotta család, Chevra-Kadischa 50—50 kr.	—.—	—.—	3.—	—.—
Oblath Lajos, özvegy Veiszné 30—30 kr. ...	—.—	—.—	—60	—.—
Fischl Mór, Herczföld Ábrahám, Krausz Mór, Weisz Zsigmond, Löbl József 20—20 kr.	—.—	—.—	1.—	6.60
Pécs.				
37. Klingenberg Jakab igazgató tanító az „ <i>Auto- da-Fék Magyarországon</i> “ című munkának tiszta jövedelmét küldte be	—.—	—.—	70.—	—.—
38. Kohn Mór tanító pedig sajátjából följánlott évi 5 frtnyi részletekben torlesztendő	—.—	—.—	*50.—	120.—
Pécsvárad.				
39. <i>Adler József tanító gyűjtése:</i>				
Izr. nőegylet	—.—	—.—	10.—	—.—
16 drb. husz krajczáros bárcza eladásából ...	—.—	—.—	3.20	—.—
22 drb. tiz " " " "	—.—	—.—	2.20	15.40
Pancsova.				
40. Izr. hitközség adománya	—.—	—.—	10.—	10.—
Salgó-Tarján.				
41. <i>Eckstein Lipót tanító gyűjtése:</i>				
Böhm, Seidner Mór, Blumenthal Béla, Deutsch Lajos, Groszberger Bernát, Laufer Lőrincz, Groszberger Adolf, Pap János 1—1 frt	—.—	—.—	8.—	—.—
N. N., Bognár. Kohn Lipót, Link Bernát, Schück Ignácz, Hirschmann, Mann Gábor, Ligeti Ferencz, Steiner Arnold, Fischer Bertold, Barabás, Weinberger S., Zinner, O. P. R., Hoffmann Mátyás, Többek együtt 50—50 kr.	—.—	—.—	8.—	—.—
Becker Ferencz	—.—	—.—	—40	—.—
Friedler A., Schwarcz H., Breuer Julia, Rosen- berg Herman 30—30 kr.	—.—	—.—	1.20	—.—
Weisz Etel	—.—	—.—	—25	—.—
Eckstein Jakab, Tisch Gyula, N. N., Gossberger M., Ehrenfeld, Horovicz, D. M., Wollner Moritz, N. N., Vantuch Józs., N. N., Klein Dávid, N. N., Y., 20—20 kr.	—.—	—.—	2.80	—.—
N. N., N. N., X. 10—10 kr.	—.—	—.—	—30	20.95
Stanicsics.				
42. <i>Löwy Fülöp tanító gyűjtése:</i>				
Löwy Fülöp, Rosenberg Simon, Schutz Sá- muel, Bichler Vilmos, Krausz Sándor, Breuer Róza 1—1 frt	—.—	—.—	6.—	—.—
Rein Márkus, Rein Mór, Rein Adolf 50—50 kr.	—.—	—.—	1.50	7.50

	Alapító tagságidij frt	Pártoló tagdíj évenként frt	Adakozás az árva- alpra frt	Összesen frt
Stomfa.				
43. <i>Polatschek Mór tanító gyűjtése:</i>				
Süss Jakab	—.—	—.—	5.—	—.—
Winter rabbi, Biss, Weisz A., Schaffer J. 1—1 frt	—.—	—.—	4.—	—.—
Rotter Ignátz, Mittler Manó 50—50 kr. ...	—.—	—.—	1.—	—.—
Koch József ...	—.—	—.—	—40	—.—
Iskolai gyűjtés ...	—.—	—.—	2.80	13.20
Szarvas.				
44. <i>Schiff Adolf tanító gyűjtése:</i>				
Özv. Lusztig Sámuelné	—.—	—.—	2.—	—.—
Dr. Szenzö Gyula, Grün B. J. 1—1 frt	—.—	—.—	2.—	—.—
Schiff Adolf tanítványai, Fisbein Ignác, Braun Adolf, Nefelejts, Hajnal József 50 - 50 kr.	—.—	—.—	2.50	—.—
Schiff Adolf	—.—	—.—	—30	6.80
Szatmár.				
45. <i>Ságh Alajos tanító gyűjtése:</i>				
Beer Simon, Lövy Miksa, Teitelbaum Herman	—.—	—.—	3.—	—.—
Deitsch Mór	—.—	—.—	—50	—.—
N. N.	—.—	—.—	—30	—.—
Walkovics F.	—.—	—.—	—40	4.20
Szolnok.				
46. <i>Szontagh Jenő tanító gyűjtése:</i>				
Polgár Simon évenként	—.—	5.—	—.—	—.—
A szolnoki izr. nőegylet	—.—	—.—	50.—	—.—
Tiszavidéki Hitelintézet és Takarékpénztár, Markbreit Sándor (T.-Várkony) 25—25 frt	—.—	—.—	50.—	—.—
Külső Szolnokmegyei Takarékpénztár, Adler Ignác 10—10 frt	—.—	—.—	20.—	—.—
dr. Weiner Salamon, dr. Halász Béla, Czukor Ferencz, 5—5 frt	—.—	—.—	15.—	—.—
dr. Deutsch Adolf	—.—	—.—	3.—	—.—
Klein Jakab	—.—	—.—	2.—	—.—
Lengyel Antal	—.—	—.—	1.—	*146.—
Turdossin.				
47. <i>Nagy József tanító gyűjtése.</i>				
Izr. Nőegylet	—.—	—.—	3.—	—.—
Takarékpénztár ...	—.—	—.—	2.—	—.—
Eckstein Hermin	—.—	—.—	—30	—.—
Schulz Malvin	—.—	—.—	—21	—.—
Platzner Regi	—.—	—.—	—20	—.—
Stein Irén, Heller Frida, Eckstein Róza, Haas Anna, Fenichel Malvin, Korngut József. Hercz Árpád 10—10. kr., Heller Gyula 3 kr.	—.—	—.—	—73	6.44
Ujkécske.				
48. <i>Klein Armin tanító gyűjtése:</i>				
Izr. hitközség	—.—	—.—	1.—	—.—
Ernst Mór, Wiener Dániel, Dr. Szóbl Armin	—.—	—.—	2.—	—.—
Gettler Jakab 50—50 kr.	—.—	—.—	—40	—.—
Oppenheim Simon	—.—	—.—	—60	4.—
Sárközi Lipót, Feldmayer Beruát 30—30 kr.	—.—	—.—	—60	4.—
Vág-Sellye.				
49. <i>Friedmann Miksa tanító gyűjtése:</i>				
Donáth Ign., Blau A., Braun Simon, 2—2 frt	—.—	—.—	6.—	—.—

	Alapító tagságdíj frt	Pártoló tagdíj évenként frt	Adakozás az árva- alapra frt	Összesen frt
Menzl Zsigmond, Kaiser Salamon, Kurz Fülöp, Friedlieb Adolf, Friedlieb Miksa, Friedlieb Gyula, Stark Albert, dr. Singer Simon, Pollák Lipót, Paul Dávid, Kovács Márton, Blau Jakab, dr. Adler Ignác 1—1 frt ...	—.—	—.—	13.—	—.—
Dick József ...	—.—	—.—	—50	—.—
Iskolai gyűjtés	—.—	—.—	—70	20.20
Vág-Szered.				
50. <i>Dr. Rosenbaum Ármin iskolaszéki elnök gyűjtése :</i>				
Fuchs Mór	—.—	—.—	3.—	—.—
Hertz Lipót, Zsiga, Ignác, Kemény, Pillers Jenő, N. N., Dr. K., Hauser Bertalan, Hercz József, Manheim, Engel H., Klug Leopold, Müller és Ehrenwald, Weisz József, Freund Gyula, Kohut urhölgy, Lövinger H., Bisz H, Magen Gy., Salsatel Ehrenfeld 1—1 frt	—.—	—.—	20.—	—.—
Stern S., Grünfeld S., Müller Henrik, Müller Jenő, Herz Jaques, Reisz Manó, Herzog Zsig- mond, Goldmann Mór, May Ferencz, Havas Ármin, dr. Jellinek, Fuchs Mórné, Grünfeld Józsefné, Steiner Mór, Goldstein Jakab, Lö- wenbein, Klug, Rieger Ph., Komarér, Glaser, Klug Ödön 50—50 kr.	—.—	—.—	10.50	—.—
Freyberger Lipót	—.—	—.—	—60	—.—
Freyberger Alb., Engel Vilm., N. N. 40—40 kr.	—.—	—.—	1.20	—.—
N. N., Ráni Lipót 20—20 kr.	—.—	—.—	—40	35.70
Vág-Vecse.				
51. <i>Raab Albert tanító gyűjtése :</i>				
Glaser Adolf	—.—	—.—	2.—	—.—
Ruhig Lipót, Rósa Michl, Stern Róza, Bäck Jo- hanna, Lichtenstern J., Bäck J., Bäck K. 1—1 frt	—.—	—.—	7.—	—.—
Izr. hitközség	—.—	—.—	—75	—.—
Danczig Márk. k. főrab., Ungar L. 50—50 kr.	—.—	—.—	1.—	—.—
Ehrenthal Mór	—.—	—.—	—25	—.—
Fischer Regina k. a. gyűjtése:	—.—	—.—	4.—	15.—
Zsámbék.				
52. <i>Fleischmann Izrael tanító gyűjtése :</i>				
Izr. hitközség	—.—	—.—	3.—	—.—
Fischer Hermann	—.—	—.—	2.—	—.—
Tisch F., Fleischmann Joachim ker. rab. 1—1 frt	—.—	—.—	2.—	—.—
A helybeli iskola növendékei	—.—	—.—	—69	—.—
Weisz Ignác, Steiner Jakab, Fleischmann Jakab, Pfeifer Ede, Lipscher Jakab tanító, Fleischmann Ign. tanító 50—50 frt	—.—	—.—	3.—	—.—
Back G., Fleischman M., Krausz S. 20—20 kr.	—.—	—.—	—60	11.29
Összesen	... 550.—	123.—	1281.84	1954.84
A múlt szám kimutatása	... 450.—	170.—	1455.64	2075.64
Az eddigi gyűjtés összes eredménye tehát	1000.—	293.—	2737.48	4030.48
Az árvaalap jelenleg tesz —.—	—.—	2967.45	—.—

Az eddig gyűjtött 4030 frt 48 krból a pénztárba tényleg befolyt 3579 frt 48 kr. Még künn levő összeg 451 frt, hozzá nem számítva a miskolczi, orosházi és más gyűjtéseket, melyek még elszámolva nincsenek.

V E G Y E S E K.

Pénzküldeményeket különösen a szünidő alatt, kizárólag a pénztáros úrhoz kérünk czimezni.

Az országos magyar izraelita tanítóegylet bács-bodrogh-megyei köre f. é. július 2-án, azaz csütörtökön reggel 9 órakor tartja Szabadkán az izr. iskola helyiségében rendes évi közgyűlését, melyre az egyesület t. tagjai és tanügybarátok tisztelettel meghívattak. **Tárgysorozat:** 1. Elnöki megnyitó. — A mult évi közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. — Elnöki jelentés a husvéti nagyválasztmányi gyűlés határozatairól. 2. Az egyesület alapszabályainak módosítása. — Előadó: Lévai Izor, B.-Topolyáról. 3. Gyakorlati tanítás a hittanból. — Előadó: Hahn Justina k. a. Moholyról. 4. Az óhéber és az ujkor paedagógiája — Előadó: Stricker S. Bajáról. 5. A módszerről. — Előadja: Szántó Edéné, Szabadka. 6. A tornatanítás és tornajátékokról, tekintettel a népiskola mindkét nemű növendékeire. — Előadó: Spitzer József, Bajáról. 7. Tisztujtás. — A jövő évi közgyűlés helyének megállapítása. — Netaláni indítványok. A közgyűlésen netán teendő indítványok, a közgyűlést megelőzőleg írásban nyújtandók be az elnökségnél. Kérjük azon tisztelt tagurakat, kik a közgyűlésen részt venni szándékoznak, miszerint előlegesen Szántó Ede urnál Szabadkán jelentkezzenek, ki a tagok elhelyezéséről kellőleg intézkedni fog. Baja, 1891. június hóban. *Walder* Jakab, elnök. *Gerlóczi* Gyula, jegyző.

Meghívó. Az országos magyar izr. Tanítóegylet Nyitramegyei Köre folyó évi július hó 2-án d. e. 11 órakor az izraelita hitközség iskolájában Érsekújvárott fogja ezen évi rendes közgyűlését tartani, melyre a tagtársakat teljes tisztelettel meghívjuk. **Napirend:** 1. Megnyitás. 2. Jelentés. 3. Jegyzőkönyvhitelesítés. (1890.) 4. Mintatanítás a héber-tantárgyakból a népisk. III. osztályában. Fischer Ignác. 5. Előadás az általános neveléstudomány köréből. Erdélyi Lipót. 6. Alapszabálymódosítások. Schwarcz Ignác. 7. Indítványok. **Megjegyzés:** A gyűlésen résztvenni szándékozók sziveskedjenek Neufeld G. érsekújvári tanító urnál előre jelentkezni. Nyitrán, 1891. június hóban. *Schwarcz Ignác*, elnök. *Erdélyi Lipót*, jegyző.

Meghívó. Az országos izr. tanító-egyesület Baranya-, Somogy- és tolnamegyei fiókköre f. é. július hó 8-án délelőtt 8 órakor tartja Kaposvárott az izr. népiskola helyiségében rendes közgyűlését. Előértekezlet július hó 7-én délután 6 órakor. **Tárgyai:** 1. A napirend megállapítása. 2. Egyleti ügyek, u. m.: a) Az orsz. izr. tanítóegyesület a lefolyt évben hozott határozatai. b) Az árva-alap iránti intézkedés. c) Az alapszabály-tervezet. d) A 25 éves jubileum. A közgyűlés napirendje. 1. Elnöki megnyitó. 2. A jegyzőkönyv felolvasása. 3. Mire neveljük gyermekeinket? Előadó: Fried Ignác, nagyatádi tanító. 4. Az iskola és szülői ház közti viszony. Előadó: Gömöri Armin, kaposvári tanító. 5. A tanító társadalmi állása. Előadó: Hoch József, pécsi tanító. 6. Mikép biztosítsuk a tanítás eredményét? Előadó: Kohn Mór, pécsi tanító. 7. A kisvárosi ismétlőiskola. Előadó: Kárpáti Manó, szigetvári tanító. 8. Indítványok. Az igen tisztelt tagtárs urakat egyuttal felkérjük, hogy megjelenésüket legkésőbb július 3-ig az alólirt elnöknél helyben bejelenteni sziveskedjenek, hogy a közebedre és elszállásolásra nézve a szükséges intézkedés idejekorán megtörténhessék. Hazafias üdvözlettel *Klingenberg J.*, elnök. *Sasvári Béla*, jegyző.

Az orsz. izr. tanítóképző intézet III. és IV. éves növendékei július hó 4-én látogatást tettek az orsz. izr. siketnémák intézetében. A szükséges magfgyarázatokat és felvilágosítást Grünberger J. intézeti igazgató úr volt oly szives megadni. A tanítójelöltek rendkívül érdeklődéssel szemlélték az intézetben olyó tanítást és meg voltak lepve azon szép eredménytől, melyet e siketnéma

gyermek tanításában és nevelésében el lehet érni. A látogatás befejezte után dr. Málnai Mihály képezdei tanár meleg szavakkal köszönte meg Grünberger igazgató úr szivességét, melylyel e tanulságos tapasztalatszerzést lehetővé tette és kifejezte azon reményét, hogy az a buzgó önfeláldozó munka, melyet az intézetben tapasztaltak, a fiatal látogatók részére buzdító példaul és szép emlékül fog szolgálni.

A *Pressburger Zeitung* m. hó 24-én kelt számában olvassuk: „A helybeli izr. főelemi iskolában az évről vizsgán tanúi voltunk a kegyelet egy lélekemelő jelenésének. Dr. Löwinger, az iskolaszék elnöke, Sussmann Károlyhoz, ki ezen intézetben közel négy évtizedig működött, ennek leendő nyugdíjazása alkalmából beszédet intézett, melyben a derék néptanítónak bokros érdemeit behatóan méltatta. A majdnem teljes számban képviselve volt iskolaszéki tagokra, valamint a számos vendégekre a beszéd mély hatást gyakorolt, a mely még fokozódott, mikor a hivatalban megöszült tanító könnyektől elfojtott hangon hálaérzelmeinek adott kifejezést. Szemben a mindinkább fogyó számával azon néptanítóknak, kik, mint ezen tanító-aggastyán, hivatásukon testtel-lélekkel csüggnek, az ily derék tanerőnek elvesztését fájlalnunk kell. Annál őszintebben óhajtjuk tehát, hogy a nyugalmat, melyre oly becsületesen rászolgált, ép egészségben számos évekig élvezze“. (Mely kívánsághoz szivvel-lélekkel csatlakozunk. Szerk.)

Nyílt felhívás. A mi az emberben örök: óh szent emberszeretet, a te részvétedet kérjük, juttas őt apró árvának betevő falatot, akiknek apjuk Ripl János nagy-lapási tanító golyót röpitett agyába, mert halálával akarta gyermekei sorsát megváltani, kiknek verejtékes kenyere, tanítói élethivatása csak a mindennapi nyomort jutatta. Óh engedjete szivetekhez szólni, hisz

„Van a jóltevésben olyan isteni,
Mely minden emberérzeten felül
Ragadja a lelket. S haszonleső
S hitvány lelkek nem érnek fel soha.“

Ez a porladozó néhai kartárs egy rögeszme halottja. Óh, vajha a halál válságos percében lelkében tisztán látta volna derengeni a jövendőt; óh, ha ez az őt gyámoltalan éhező a társadalom részvétét meg tudná nyerni! . . . Éppen így az alamizsna irgalmát kérjük egy dunántúli másfél év óta beteg tanító keserű sorsának enyhítésére. A főntebbi sorok az igazsághoz hiven beszélnek azt a kiáltó nyomort, mely a tanítói hajlékban otthonos, minekutána a Gondviselés betegséggel látogatta meg a kenyérkeresőt. Napi kenyér és patikaszerre elvándoroltak a szorgalom keresményei, a szerető hitves hozomány: az első családi fészek kedves emlékü butorzata. A kicsiny szoba nagy ridegségében a halálvonaglás marcangoló lelkikinjaival készül egy ember tőlünk, lelkében meggyülölve pályáját, mely a tantalusi kinokat juttatja a lassu végfeloszlás utolsó percéül. Volna-e bennünk sziv, ha erre meg nem rendülne? S volna-e olyan szükségben levő, ki ehhez a másikhoz képest magát nábobnak ne tudná? S volna-e olyan 'ki a maga szükségével kaczerkogna, nehogy az alamizsna irgalmára szólittassék? Nem, Nem! . . . mi mind egy szállig itt vagyunk, verejtékes, sok helyre számított filléreinket összeadjuk nektek, őt árváknak, beteg, az éhinség nyomorába jutott tanítónak. A gyűjtéssel nem áll egyedül a „Tanítók Szava.“ Tanügyi laptársaink is nagy buzgalommal gyűjtenek s egyesült erővel a sors sujtó csapását is némileg elfordíthatjuk. Nagyon kérjük t. olvasóinkat, érezzenek e perczen mindannyian velünk. mi a magunk részéről a „Tanítók Szava“ nevében 5 forinttal kezdjük meg a gyűjtést. A legcsekélyebb adományokat szivesen fogadunk és nyilvánosan nyugtázuk. Budapest. (VII. ker., Wesselényi-utca 48. sz.) 1891. jun. 15-én, *Glatz* György „A Tanítók Szava“ szerkesztője.

Értesítés. Erkölcsi kötelességet vélek teljesíteni, ha a nagyérdemű közönség becses tudomására hozom, hogy Katzburg Dávid úr Vácson egy

hebegő-gyógyintézetet alapít. Ez intézet tulajdonosa maga is 30 éves koráig hebegett, de a külföld ilyenmő intézeteiben gyógyulást keresett és talált, e közben a kezelési módot elsajátította. Ez elég jótállás arra nézve, hogy e bajban szenvedők hozzáfordulhassanak. *Schwarcz Márk*, tanító.

Füredi Ignác tagtársunk kedves leánya *Eszter* k. a. július hó 14-én d. e. 9 és fél órakor tartja esküvőjét dr. *Guthi Soma* helybeli ügyvéd úrral a dohány-utcai izr. templomban. Isten áldása kísérje e frigyét!

A tagdíj kimutatást június hóról térszűke miatt jövő számunkban hozzuk.

Az adriai biztosító-társulat. Az 1890-ik évre vonatkozó igazgatósági jelentésben, mely a május hó 21-én tartott közgyűlés elébe terjesztetett — a társulat főállása óta az 52-ik — következő jelentékenyebb adatok foglaltnak: I. Életbiztosítás. Az említett évben elfogadott biztosítások 10.263,303 forint tőke és 14,419 forint járadék-összegre rugnak. Az év végével a biztosítási állomány kerek 58 millió forint tőkét és 142,097 frt járadékot tett. Halál- és életeset-biztosítások után 1890. évben 963,487 frt fizettetett ki. Azonkívül függő károk részére 177,776 frt helyeztetett tartalékba. A díjtartalék tesz kerek 11³/₄ millió forintot. — II. Elemi (tűz-, szállitmány- és jég-) biztosítások. Ezen ágak díjbevételei 7.919,685 forintra rugnak. A visszbiztosítások 2.924,027 frtot igényeltek, a károk pedig a visszbiztosítási részletek levonása után 3.764,153 forintot. Ezenkívül 290,751 frt függőben lévő károk fedezésére tartalékba helyeztetett. A díjtartalék 1.646,504 frtra, a több évi biztosítások tárczája pedig kerek 20 és fél millió forintra rug. Az elemi biztosítási ágak mindegyike többé-kevésbé veszteséggel járt. Az életbiztosítási ág nyeresége és a kamatfelesleg azonban mégis lehetőségessé teszi, hogy részvényenkint 50 forint osztalék fiztessék ki. A tartalékok növekedése 1.082,420 frtot tesz, azok 1890. december végével kerek 14¹/₄ millió forintra emelkedtek. Ezen közgyűlésben az elhalt német főkonzul báró Lutteroth Ármin úr helyébe a cs. kir. tengeri hatóság elnöke dr. Alberi Glanstätten Ágost báró, igazgatósági taggá választatott; továbbá újból megválasztattak báró Reinelt Károly szintén igazgatósági taggá és Affenduli György ur számvizsgálóvá. Magyarországi osztály Budapest, váczi-utca 9, saját palotában. Báró Podmaniczky, Frigyes, intéző.

SZERKESZTŐI POSTA.

R. H. N. S. Sérelmes ügyében nem ezikkezni, hanem eljárni szerettünk volna; fájdalom azonban az illetékes helyen nem találtuk a hangulatot elég kedvezőnek, azért cikkeit hozni fogjuk; de térszűke miatt csak a jövő számban. — **N. V. T. B.** Észrevételeit nem közölhetjük. Megteheti azokat a közgyűlésen. — **K. M. V.** A jó hirt szives tudomásul vettük. A jövő számban említve lesz. Választmányi ülés július hóban a tagok távolléte miatt nem tartható, ennél fogva indítványát nem terjeszthetjük be. — **S. L. P.** Jegyzőkönyve a jövő számban.

KOHN ARNOLD

SIRKŐ RAKTÁRA

V., váczi körút 14. sz. (az Andrássy-úttal szemben)

ajánlkozik mindennemű **siremlékek** elkészítésére. — A cégnek 16 évi fennállása alatt szerzett jó hirneve kezeskedik arról, hogy a t. cz. megrendelő közönségnek ugy kivitelre, valamint jutányos arra nézve meg bir felelni.

Az üzlet szombaton és ünnepnapokon zárva van.

Schlesing r Ignác nyomdája, Budapest, rostély-utca (Károly-kaszárnya).